

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

خوانندگان گرانقدر پورتال افغان جرمن آنلاين!
قسمت دوم «افغانستان چهار راه مدنيتها» نسبت مشکلات تخنيکی باز نمی شد بدین لحاظ
دوباره آنلاين گرديد، تیم کاری پورتال از شما و خالدي صاحب معذرت می خواهد

۲۰۲۱/۱۱/۲۶

دوكتور نور احمد خالدي

افغانستان چهار راه مدنيتها:

مردم افغانستان

۲۱ نوامبر ۲۰۲۱ م

قسمت دوم

کلب هوس

نفوس افغانستان:

اولين و آخرين سرشماری نفوس در سال ۱۳۵۸ (۱۹۷۹م) به کمک ملل متحد در افغانستان انجام شد. قبل از آن در سالهای ۱۹۷۲-۱۹۷۳م پروژه "سروی دموگرافي و رهنمای خانواده در افغانستان"^۱ توسط وزارت پلان تکميل گرديد که نفوس مسكون کشور را ۱۱.۵۲ ميليون نفر تخمين نموده بود.^۲ نفوس افغانستان برای تخمينهای پلان هفت ساله در سال ۱۹۷۵ به تعداد ۱۶.۶ ميليون نفر (۱۴.۲ ميليون مسكون و ۲.۴ ميليون کوچی) تخمين شده بود.^۳ سرشماری سال ۱۹۷۹م (۱۳۵۸ شمسی) نفوس مسكون کشور را در سال مذکور به تعداد ۱۳.۰۵ ميليون نفر حساب و نفوس کوچی را در حدود ۱.۵ ميليون نفر تخمين نمود. سرشماری سال ۱۳۵۸ (۱۹۷۹م) یک عملیات وسيع بوده که تهيه مقدمات آن سه سال را در زمان جمهوری داوود خان دربر گرفت. دوره های مقدماتی شامل نقشه کشی تمام دهات و شهرهای کشور، نبرگداری تمام دروازه ها و فهرست کردن تمام خانوارها در عقب این دروازه ها و فهرست برداری و نمره زدن خيمه های کوچی ها و تثبيت مسير حرکت آنها میباشد. بعد از کودتای هفتم ثور اجرای سرشماری برای یکسال به تعويق افتاد. اصل سرشماری بيست روز را در سال ۱۳۵۸ در بر گرفت و بیش از دو ميليون پرسشنامه خانوارها را بیش از ده هزار سرشماران با انجام مصاحبه با بزرگان هر خانوار در تمام مناطق امن کشور تکميل کردند. در مناطق صعب العبور کوهستانی و محلات بسيار نا امن، معمولاً دور افتاده، سرشماری انجام نشد. بر همین اساس چون کوچی ها معمولاً در همچو مناطق زنده گی می کنند، احتوای کامل نشدند. اما برای تخمين نفوس این مناطق از فهرست های خانوارها که در مراحل مقدماتی سرشماری تکميل شده بودند و ميزان رشد نفوس استفاده شد. متعاقباً معلومات شامل پرسشنامه ها ادخال کمپيوتری شده و بعد از پروسس تمام پرسشنامه ها، نتایج مقدماتی آن در سال ۱۹۸۰م و نتایج نهایی در سال ۱۹۸۳ از طرف اداره مرکزی احصایيه، وقتی که من مدير عمومی سرشماری نفوس و سروی های دموگرافيکی بودم، تکميل شدند. از سال ۱۳۵۸ به اينطرف سرشماری تازه در کشور انجام نيافته است. با وجودی که بعد از کنفرانس بن و ايجاد دولت جمهوری اسلامی در سال ۲۰۰۱م تطبيق پروژه سرشماری در دستور کار دولت جديد قرار گرفته و برای تطبيق آن اقدامات جدی و گسترده به کمک صندوق نفوس ملل متحد از طرف اداره مرکزی احصایيه انجام پذيرفت، اما بنا بر وخامت اوضاع امنیتی تا امروز دولت ها قادر به انجام این پروژه نشده اند.

¹ University of Buffalo. Afghanistan National Demographic and Family Guidance Survey 1972-1973. Funded by United States Agency for International Development (USAID).

² Spiter, James and Nancy Frank, 1977, *Afghanistan a Demographic Uncertainty, Research Not 6, Bureau of Census, Washington DC.*

³ Academia, Demographic Profile of Afghanistan, 1979, Dr Noor A Khalidi, [https://www.academia.edu/11860590/Demographic_Profile_of_Afghanistan_1979.](https://www.academia.edu/11860590/Demographic_Profile_of_Afghanistan_1979)

اداره مرکزی احصاییه در افغانستان مسوول جمع‌آوری و نشر احصاییه‌های نفوس در افغانستان می‌باشد. بر همین اساس این اداره همه ساله احصاییه‌های نفوس مسکون کشور را به تفکیک ولایات، ولسوالی‌ها، نواحی، شهری و دهاتی و جنس (ذکور و اناث) نشر می‌کند. تمام تخمین‌های سالانه نفوس افغانستان در طی ۳۶ سال گذشته، که مورد استفاده دولت و مؤسسات می‌باشند همه عمدتاً بر پایه نتایج اولین سرشماری نفوس کشور در سال ۱۳۵۸ و بعضی سروری‌ها، فهرست برداریها، تخمین‌های محلی بعدی که منجر به تخمین جدید نفوس در سال ۲۰۰۳ گردید، استوار اند.

اعلامیه هشتم جون ۲۰۲۱م اداره ملی احصاییه و معلومات در رابطه به برآورد نفوس سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱م).
"اداره ملی احصاییه و معلومات برآورد نفوس سال ۱۴۰۰ کشور را انجام داده و آن را به روز سه‌شنبه، ۱۸ جوزای سال ۱۴۰۰ به دست نشر سپرد. بر اساس این برآورد، مجموع نفوس کشور در سال ۱۴۰۰ حدود ۳۳'۶ میلیون تن برآورد شده است که از جمله حدود ۱۷'۱ میلیون تن (۵۱'۰ فیصد) آنرا مردان و حدود ۱۶'۵ میلیون تن (۴۹'۰ فیصد) آن را زنان تشکیل می‌دهد. در سال ۱۴۰۰ از جمله ۳۳'۶ میلیون تن نفوس کشور ۲۳'۸ میلیون تن (۷۰'۸ فیصد) نفوس دهاتی، ۸'۳ میلیون تن (۲۴'۷ فیصد) نفوس شهری و ۱'۵ میلیون تن (۴'۵ فیصد) نفوس کوچی می‌باشد.

برآورد نفوس کشور ۱۴۰۰ به تفکیک واحدهای اداری، شهری، دهاتی و جنس با در نظر داشت موازین و تخنیک‌های علمی دموگرافیکی برآورد شده است که در برگیرنده ۳۴ ولایت (۳۶۴ ولسوالی اصلی، ۲۴ ولسوالی موقت و ۳۴ مرکز ولایت) می‌باشد.

قابل ذکر است که در این برآورد ۶۶ شهر کشور نیز شامل ۴۲۲ واحد اداری بوده و نفوس سال ۱۳۸۳ به‌حیث سال اساس در نظر گرفته شده است". (منبع: وبسایت/صفحه فیسبوک اداره مرکزی احصاییه، احصاییه نفوس).

منظور از سرشماری‌ها دانستن تعداد نفوس کشور، مشخصات دموگرافیکی آن مانند نسبت ذکور و اناث، ترکیب سنی؛ مشخصات اجتماعی مانند میزان سواد آموزی، حالت مدنی نفوس؛ مشخصات اقتصادی مانند کار و اشتغال و سکتورهای تولیدی، عاید؛ و همچنان دانستن تقسیمات شهری، دهاتی، کوچی و جغرافیایی نفوس است. از اینگونه معلومات در پلان‌ها و پروگرام‌های انکشافی دولت و مؤسسات تجارتي استفاده به عمل می‌آید. دانستن تقسیمات قومی و زبانی نفوس نیز مهم است اما در شرایط و جو نامساعد و بی اعتمادی سیاسی موجوده اینگونه ارقام و احصاییه‌های حساس می‌تواند تنش‌های اجتماعی را مضاعف نماید.

عملیات سرشماری در موجودیت امنیت امکان پذیر است. یک عده آدمهای بی خبر و غیر مسلکی با ادعاهای منافقانه که رنگ قوم پرستی و تعصب در آن‌ها موج می‌زند، می‌خواهند اذهان عامه را مغشوش بسازند و رهبران پشتون تبار را متهم کنند که انجام سرشماری پلان شده ملل متحد را در سالهای ۲۰۰۸م و ۲۰۱۰م بنابر اغراض سیاسی اجرا نکردند در حالیکه اوضاع امنیتی مساعد نبود. متأسفانه تعدادی می‌خواهند هر موضوعی را رنگ قومی بدهند و ذهنیتهای جوانان بیخبر را مخدوش نمایند.

اداره مرکزی احصاییه مصارف یک سرشماری را در افغانستان اگر شرایط امنیتی اجازه دهد در حدود ۲۵۰ میلیون دالر امریکایی تخمین کرده است.

ترکیب قومی نفوس افغانستان

موقعیت افغانستان به مثابه چهار راه مدنیت‌ها ناگزیر بالای ترکیب قومی نفوس کشور تأثیر نموده است. در افغانستان بیش از شانزده قوم از جمله پشتون، تاجیک، هزاره، ازبیک، پشه‌ای، عرب، قرغیز، ترکمن، بلوچ، قزلباش، بیات، هندو، سیک و غیره زنده‌گی می‌کنند. هرکدام این اقوام بدون کدام فشار خارجی، هویت خاص قومی خود را تا امروز حفظ نموده اند و هویت قومی آنها در تذکره نفوس هر فرد مشخص بوده مورد احترام افراد سایر اقوام بوده است. در مجموع این اقوام برادر و باهم برابر ملت افغانستان یا ملت افغان را تشکیل میدهند که مشخصات فرهنگی آن مبانی هویت ملی کشور را تشکیل داده به مثابه یک کتله مردم از مردم کشورهای همسایه متمایز می‌سازد. اسم افغانستان، ملیت مردم افغانستان، زبان دری مروج در کشور، زبان‌های ملی کشور، ایجاد مملکت افغانستان و دولت افغانستان، گذشته تاریخی کشور ما، مبارزات قهرمانانه نیاکان ما برای کسب استقلال سیاسی و ایجاد اولین دولت مستقل بومی در این سرزمین، حفظ استقلال و دفاع از آن در مقابل متجاوزین و گسترش نفوذ و منافع کشور ما در منطقه همه برخی از اجزای هویت ملی ما را می‌سازند.

نفوس اقوام در کشور هرگز بصورت رسمی از طرف دولت‌های افغانستان جمع‌آوری و نشر نشده است. در سرشماری سال ۱۳۵۸ (اولین و آخرین سرشماری رسمی در افغانستان) با آنکه سوال قوم در آغاز شامل پرسشنامه شده بود اما با آغاز سرشماری دولت تصمیم گرفت برای جلوگیری از اخلال عملیات سرشماری و جلوگیری از خطر زیر سوال بردن صحت ارقام جمع‌آوری شده در آینده، سوال مربوط به اقوام افراد را حذف نماید. بنابر این تصمیم از قومیت مردم سوال نشد. اما در طول چند صد سال گذشته تخمین‌هایی در مورد نفوس اقوام کشور توسط

مراجع مختلف صورت گرفته است. یکی از راه‌های تخمین تقریبی نفوس اقوام استفاده از احصایه‌های نفوس دهات و ولسوالی‌ها و تخمین درصدی ترکیب نفوس مسکون اقوام به تفکیک ولسوالی‌ها بوده که بر اساس آن می‌توان نفوس اقوام ولایات و کشور را تخمین نمود.

اولین کسیکه برای بار اول به تخمین نفوس اقوام افغانستان دست زد مونت ستوارت الفنستون انگلیسی در سال ۱۸۰۹ میلادی بود. موصوف و تیم معیتی تحقیقاتی او بر اساس تخمین وسطی نفوس مناطق مختلف در فی کیلومتر مربع و با در نظر داشت ترکیب قومی مناطق مذکور؛ نفوس اقوام تحت حاکمیت دولت افغانستان را در کتاب خود تخمین و درج می‌کند. (الفنستون، گزارش سلطنت کابل و ملحقات آن در هندوستان، تارتاری و فارس). جدول ذیل عکس صفحه ۱۱۴ کتاب مذکور است:

hundred to the square mile, was allowed to any large tract except Cashmeer, and sometimes (as in the whole country of the Hazaurehs) only eight souls were allowed to the square mile.

The different nations who inhabit the kingdom of Caubul were supposed to contribute to the population in the following proportions:—

Afghauns	4,300,000
* Beloches	1,000,000
* Tartars of all descriptions.	1,200,000
Persians (including Tadjiks).	1,500,000
Indians (Cashmeerees, Juts, &c.)	5,700,000
Miscellaneous tribes	300,000

طوری‌که می‌بینیم ارقام فوق ترکیب قومی نفوس مناطق تحت حاکمیت دولت افغان را در سال‌های (1810-1809) هنگام سفر الفنستون و هیات تحقیقاتی و تشریفاتی ۲۰۰ نفره او به افغانستان نشان می‌دهد. هرگاه با استفاده از این معلومات بکوشیم ترکیب قومی نفوس افغانستان را در سال 1810 (زمان سفر دیورند به افغانستان) با نفوس سرحدات بعد از معاهده دیورند تخمین و مقایسه کنیم جدول آتی بدست خواهد آمد:

تخمین نفوس اقوام افغانستان توسط مونستورات الفنستون سال 1810 م

اقوام	تخمین نفوس سال 1810 بعد از خط دیورند (خالدی)		تخمین نفوس مطابق سرحدات سال 1810 (الفنستون)	
	تعداد (نفر)	فیصدی (%)	تعداد (نفر)	فیصدی (%)
پشتون‌ها	000,150,2	43.7	000,300,4	31.2
بلوچ‌ها	000,125	2.5	000,000,1	7.2
تاتارها (تمام اقوام ترک‌تبار به شمول هزاره‌ها)	000,200,1	24.4	000,200,1	8.7
فارس‌ها (به شمول تاجیک‌ها)	000,300,1	26.4	000,300,1	9.4
هندی‌ها (کشمیری‌ها، جت‌ها، متفرقه ...)	0	0	000,700,5	41.3
اقوام متفرقه	000,150	3	000,300	2.2
مجموع	000,925,4	100	000,800,13	100

باتوجه به آن که در سرشماری سال ۱۳۵۸ (1979) مجموع نفوس کشور 14.5 میلیون نفر تخمین گردید (مسکون 13 میلیون، کوچی 1.5 میلیون) تعداد تخمینی نفوس در سال 1810 م مطابق جدول فوق که بالغ بر 4.9 میلیون نفر را نشان می‌دهد یک تخمین قابل دقت و قریب به یقین معلوم می‌گردد. برای آنکه بر اساس این سنجش‌ها در فاصله 169 سال که از سفر الفنستون می‌گذرد میزان متوسط رشد سالانه نفوس در حدود 0.67 درصد بوده

است. این میزان با نرخ متوسط رشد نفوس هندوستان در سال‌های 1800 تا سال 1901 که 0.46 درصد بوده و از 1800 تا 2011 بطور متوسط 0.85 درصد تخمین شده (حد متوسط این دو فیصدی معادل 0.66 درصد است) قابل مقایسه می‌باشد. (مقایسه تاریخ هندوستان و اندونیزیا، مجموعه مقالات، بلوس و ان، نیویارک 1978، ص 2). در سال‌های اخیر موسسات بین‌المللی نقشه‌های ترکیب نفوس قومی کشور را نشر کرده اند. از آن جمله نقشه ۲ ترکیب قومی نفوس افغانستان و توزیع جغرافیایی اقوام توسط اداره مرکزی استخبارات امریکا (سی آی آی) و اداره مرکزی استخبارات جغرافیایی امریکا نشر شده است. بر اساس تخمین‌های فوق اداره مرکزی استخبارات امریکا (سی آی آی) و اداره مرکزی استخبارات جغرافیایی امریکا ترکیب قومی نفوس افغانستان از قرار آتی می‌باشد: پشتون 42 درصد، تاجیک 27 درصد، هزاره 9 درصد، اوزبیک ۹ درصد، ایماق 4 درصد، ترکمن 3 درصد، سایر اقوام جمعاً 7 درصد نفوس افغانستان را تشکیل می‌دهند.

بقیه دارد

نقشه ترکیب قومی نفوس افغانستان و توزیع جغرافیایی اقوام

د پانیو شمیره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په خیر و لولئ